

KISTÉRSÉGI KÖZÖS FENNTARTÁSÚ ÁLTALÁNOS ISKOLA
ÉS ÓVODA KERÉKTELEKI

ÁSZÁR KUCKÓ ÓVODA
BÁRSONYOS BÓBITA ÓVODA
CSÁSZÁR NYITNIKÉK ÓVODA
KERÉKTELEKI MICIMACKÓ ÓVODA
HELYI NEVELÉSI PROGRAMJA

2010.

**„Milyen embert is akarunk formálni?
A válasz egyszerű: egészséges testű, akaraterős,
jó ítéletű, értelmes, tette kész,
szép célokért hevülő és áldozó embereket,
akik meg tudják érteni és élni a szépet
és nagyot minden téren,
akik az életüket ki tudják tölteni tartalommal,
akik megértik a dolgok összefüggéseit,
akik átérzik azt, hogy emberi közösségben élnek,
amely csak a kölcsönösségen, méltányosságon,
és jóakaraton épülhet.”**

/Szent-Györgyi Albert/

A NEVELÉSI PROGRAM ELÉ

TÖRVÉNYI HÁTTÉR:

- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. Törvény és a 2003. évi LXI. módosított törvényben lévő előírásai.
- Az Óvodai Nevelés Alapprogramja 137/1996 (VIII. 28.) Kormányrendelet.
- 23/1997. (VI. 04.) MKM rendelete (fogyatékkal élők óvodai nevelése)
- A gyermekvédelemről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben kihirdetett egyezmény
- Alapító Okirat (kelt: 2009. szept. 15.)
- 255/2009 (XI. 20.) kormányrendelet
- 11/1994 (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- A fenntartó intézkedési terve
- Az önkormányzatok minőségirányítási programja
- A Közoktatási Intézmények eszköz és felszerelési jegyzéke II/1998. (VII. 24.) OM rendelettel módosított II/1994. (VI. 08.) MKM rendelet melléklete

HELYZETELEMZÉS:

2005. szeptember 01.-től intézményfenntartó társulást hozott létre négy önkormányzat: Ászár, Bársonyos, Császárszeg és Kerékteleki.

A négy tagóvoda összevonásával, az abban működő munkaközösségi kapcsolatokkal, tapasztalatcserékkel színesedett az óvodákban folyó munka.

2007. szeptember 01.-től a közös fenntartású óvodát összevonták az ugyancsak közös fenntartású általános iskolával és az így megalakult új többcélú intézmény kistérségi fenntartás alá került.

A törvényi előírásokon túl, ez a sajátos helyzet is szükségessé tette egy új, egységes, mind a négy tagóvodában alkalmazható, ugyanakkor az innovatív törekvéseknek, a helyi sajátosságoknak és a pedagógus módszertani szabadságának teret engedő helyi nevelési program elkészítését.

Eddig is igyekeztünk a gyermekek érdekeit maximálisan figyelembe véve, megfelelni a társadalom elvárásainak, a helyi viszonyoknak. Törekedtünk a gyermeki személyiség kibontakozását segítő élményeket, örömet, nyugalmat biztosítani.

Hisszük, hogy az örömteli óvodás évek, melynek során a gyermekek naponta megtapasztalják a szeretetteljes légkört, elvarázsolja őket a mesék csodálatos világa, a játék elmélyült – semmivel sem pótolható öröme -, a sok felszabadult mozgás, alkalmassá teszi a gyermeket arra, hogy sikeresek legyenek az iskolában. Ez előfeltétele annak is, hogy majdan képesek legyenek örömteli, tartalmas és értékes felnőtt életet élni. Mindehhez hozzájárul a társak hatása, a baráti kapcsolatok, a közös séták, kirándulások, beszélgetések, tevékenységek, tapasztalatszerzések.

I. BEVEZETŐ:

A Kistérségi Közös Fenntartású Általános Iskola és Óvoda– 8 tagintézményének működése sajátos feladatot ró a vezetésre és a munkafolyamatokban résztvevő partnerekre. Az intézmény székhelye Micimackó Óvoda Kerékteleki, Fő u. 60.

Fenntartója a Kisbéri Többcélú Kistérségi Társulás Társulási Tanácsa.

Az intézmény óvodái:

Ászár: Kuckó Óvoda (3 felmenő rendszerű csoport, 90 férőhely)

Bársonyos: Bóbita Óvoda (1 vegyes csoport, 23 férőhely)

Császár: Nyitnikék Óvoda (3 felmenő rendszerű csoport, 73 férőhely)

Kerékteleki: Micimackó Óvoda (1 vegyes csoport, 30 férőhely)

A közös fenntartással, vezetéssel működő intézmény óvodáinak fő feladata:

- Törekedni a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartására, az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- Gondoskodást és különleges védelmet biztosítani a gyermek fejlődő személyiségének.
- Értékközvetítő, a települések életében pozitív meghatározó szerepet betöltő intézményként működni, ahol a gyermekek érdeke mindenek felett áll.

Nevelésünk, mindennapi tevékenységünk során az alábbi meghatározások az irányadók, jellemzők:

Az intézmények értékközvetítők legyenek, mely mindennapi munkájukban, partneri kapcsolataikban, az Alapprogramra épülő közös helyi nevelési programban megfogalmazott célokban, feladatokban, azok megvalósításában, az ÖMIP-ek helyi elvárásainak kielégítésében, a települések kulturális életében való aktív közreműködéssel valósul meg. Az intézmények a pozitív érzelmi kisugárzás, a tapasztalatszerzés, a tudás forrásai legyenek. Mindezek érdekében a partnerek, a használók, az érdeklődők irányába legyenek nyitottak, figyelembe véve, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodák ebben kiegészítő szerepet játszanak.

Óvodáinkban sikerült kialakítanunk egy sajátos arculatú, az adott környezethez és az óvodapedagógusok személyiségéhez illő, kötetlen formátumú, gyermek-centrikus, a gyermeki személyiséget tiszteletben tartó, az egyéni és életkori sajátosságokat figyelembe vevő, a

játékot, mozgást alapvető gyermeki tevékenységnek tartó nevelés-központú életmódszervezést.

Jellemzői: Rugalmas a befogadás, beszoktatás. Folyamatos a gyermekek érkezése 8³⁰-ig. Folyamatos a napirend, így nem szabdaltuk fel a játékidőt, csökkentve ezzel is a frusztrációs lehetőségek számát. Több alkalom nyílik így játékos tevékenykedtetésre, a kiscsoportos, ill. egyéni fejlesztésre is. Igyekszünk az ismereteket játék, ill. játékos tevékenységek közepette átadni. Ez tapasztalataink s a tanító nének tapasztalatai szerint is előnyösen hat a gyermekek fejlődésére.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (a továbbiakban Alapprogram) előírásait szem előtt tartva, összehasonlítva eredményeinket, annak elvárásaival azt tapasztaltuk, hogy a változások munkánk eredményességét pozitív irányba befolyásolták. A gyermekek, a szülők, pedagógusok visszajelzései szerint is nyugodtak, kiegyensúlyozottak, érdeklődőek.

Biztonságérzet, jó problémamegoldó képesség és nagyfokú önállóság jellemzi őket.

Már kiscsoportos korban arra törekszünk, hogy megfelelő szinten fejlesszük a gyermekek képességeit. Minden érzékszervet megmozgató játékos tevékenységek nyújtottak, nyújtanak alapot a további munkához. Ászáron helyi sajátosságként, a személyi és tárgyi feltételek biztosítása után beépült a tanulási zavarok megelőzését célzó játékos fejlesztés (ld. 1. sz. melléklet), valamint a szenzomotoros integrációt célzó Ayres módszer is. (ld. 2 sz. melléklet) Felsoroltak mind a négy tagóvodában lehetővé teszik, hogy egyes gyermekek „ledolgozzák” hátrányaikat, mások szabadon „szárnyalhatnak”, hiszen tudásvágyuknak nem szabnak határt megkötések.

Alapelvünk, nevelésfilozófiánk azonos!

Gyermekközpontú, szeretetteljes, családi légkörben folytatjuk, kiegészítjük a családi nevelést. Maximálisan figyelembe vesszük a gyermek egyéni fejlődési ütemét, toleráljuk különbözőségét. Hangsúlyt kap a gyermek testi-lelki szükségleteinek, egészségének biztosítása, a gyermek mindenek feletti érdeke.

A szocializáció kibontakoztatását, az érzelmi biztonságot kívánjuk megteremteni.

Programunkkal hozzásegítjük a gyermekeket a természeti és társadalmi környezet megismeréséhez, az abban való eligazodáshoz, élethelyzetek praktikus megéléséhez, megoldásához. Személyes példaadással, a játék eszközeivel, élmények biztosításával, a mindennapi élet tevékenységeivel biztosítjuk a társas együttélés, a beszéd, a pszichikus funkciók fejlődését.

Az Alapító okiratban megfogalmazottaknak megfelelően fogadunk sajátos nevelési igényű gyermekeket. Esetükben is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. A

nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az integrált nevelésünk célja:

- hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek.
- Annak biztosítását szolgálja, hogy
 - Az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
 - Fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
 - A sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
 - A rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak a tagóvodák nevelési programjának tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. Az integrált nevelés – az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést, esetenként egyéni fejlesztést igényel, megfelelve a törvényi előírásoknak.

II. GYERMEKKÉPÜNK, ÓVODAKÉPÜNK:

Gyermekképünk

Figyelembe vesszük, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre. Fejlődő személyiség, akinek fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerű környezeti hatások együttesen határozzák meg. A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszünk, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásával. Minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést. Tudatosan kerüljük a nemi sztereotípiák erősítését, elősegítve ezzel a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását. A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – gondoskodás és különleges védelem illeti meg. Célunk, olyan gyermek nevelése, aki érzelem gazdag, településhez kötődő, a környezetben jól tájékozódik, nyitott, érdeklődő, önmagát értékelni tudja, másokat elfogad, együttműködő. A nevelés folyamatában figyelembe vesszük, hogy a gyermekek számára fontos a biztonság, a szeretet, a megértés, s hogy a környezete toleráns legyen vele, kielégítsék egyénileg változó testi és lelki szükségleteit. Ebben a személyi és tárgyi környezet meghatározó szerepet játszik.

Óvodaképünk:

Az óvoda a családi nevelés kiegészítője, a harmadik életévtől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció. Az óvoda közvetlenül segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

Az alapprogramra építve legfőbb feladataink:

- Megfelelő feltételek biztosítása a gyermekek játékához, mozgásához
- Egészséges életvitelre, környezettudatos magatartásra nevelés
- Az anyanyelvi nevelés hangsúlyozása valamennyi tevékenységi forma keretében
- Tevékenységekben való tanulás (Való világ megláttatása – sok-sok élmény, tapasztalás, tevékenység kapcsán a vizuális látáskultúra kimunkálása a rajzolás, mintázás, kézi munka komplexitására építve; Mozgás - a ritmus, a tánc - adta fejlesztő lehetőségek beépítése a nevelés folyamatába, napirendünkbe)

- Megismerési- tanulási zavarokat előidéző részképesség gyengeségek prevenciója, korrekciója célzott eljárással.
- Személyre szabott fejlesztő értékelés
- Inkluzív szemlélet és gyakorlat
- Egyenlő hozzáférés biztosítása
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek számára biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az integráció lehetőségét.

Céljaink meghatározásánál abból a meggyőződésből indultunk ki, hogy a prevencióra, a korai fejlődés tudatos támogatására szükség van. Programunk kiemelten kezeli a tanulási képességek élettanilag adekvát eszközzel történő indirekt fejlesztését.

Nevelésfilozófiánk, hitvallásunk a gyermeknevelésről

Alapelveink:

- a gyermek személyiségéből, szükségleteiből, megnyilvánulásából kiindulva, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol a gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés, bizalom övezi
- különbözőség elfogadása
- fontos az óvónői példaadás nevelő hatása, ő a gyermek közösségi életének irányítója, esetenként társa a gyermeknek
- szoros együttműködés a családdal a gyermekért, szem előtt tartva, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.
- a gyermek egyéni képességeink kibontakoztatása, fejlesztése

III. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, FELADATAI:

Cél: A három egymásra épülő év során, a család munkáját folytatva, kiegészítve, elősegítjük a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését. Derűs, családi légkörben, változatos tevékenységekkel, a személyiség egészére hatva, az életkori és az egyéni sajátosságok, képességek, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, elősegítjük a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi (szomatikus), értelmi (mentális) érzelmi (emocionális) fejlődésüket, megelőzzük a potenciális tanulási zavarokat.

Általános feladatok:

Az óvodáskorú gyermekek egyénenként változó testi és lelki szükségleteinek maximális kielégítése.

1. **Az egészséges életmód, a helyes életvitel, a környezettudatos magatartás alakítása.** Egészséges, biztonságos, harmonikus, pozitív élményeket közvetítő környezet kialakítására, amelyben a gyermek jól érzi magát, az ismereteket szinte észrevétlenül sajátítja el.
2. **Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása.** Élmény-gazdag mindennapok megteremtésével olyan gyermekek nevelése, akiket az együttérzés, egymásra figyelés, segítőkészség, önmaguk és egymás elfogadása, a másik iránti tisztelet és szeretet jellemez.
3. **Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.** A gyermek tapasztalataira, élményvilágára építve olyan változatos tevékenységek biztosítása, melyek során eljuttatjuk őket egyéni képességeik optimális határához. A fejlesztés legfőbb színtere a játék.
4. **Fejlesztés.** Fejlesztő programunk szolgálja a rejtett és feltárt részképesség-gyengeségek, hiányosságok prevencióját, korrekcióját, fejlesztő játékok biztosításával, játékos tevékenységek segítségével.

Az egészséges életmód, a helyes életvitel, a környezettudatos magatartás alakítása.

**„Arra kell törekedni, hogy a gyermek mindent,
amire képes, önállóan el is végezhesen.”**

/Rudolf Steiner/

Az óvodáskor kiemelt jelentőségű az egészségnevelés szempontjából. Egy életre megalapozhatjuk a gyermek szokásait, attitűdjét.

Óvodáinkban nagy hangsúlyt fektetünk erre a területre. Aktívan működik Egészség és környezetvédelmi munkaközösségünk.

Feladatunk a gyermek testi fejlődésének elősegítése:

- Gondozás: testi szükségletek, mozgásigény kielégítése, jó közérzet biztosítása. Sikerült nyugodt, harmonikus légkört, jó életritmust kialakítanunk. Lehetőségeinkhez képest biztosítjuk az egészséges környezetet, a megfelelő személyi és tárgyi feltételeket.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- Az egészséges életmód, a testápolás, öltözés, étkezés, betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása. Önkiszolgálás közben is figyelembe vesszük az egyéni és életkori sajátosságokat. Ez szabja meg a segítségadás módját, mértékét. A kapcsolatok, a bizalom alakulásában is jelentős a szerepe ezen területeknek ("anyaszerep").
- Testi nevelés: El kell érniük, hogy a gyermekek egészségesek, edzettek, alkalmazkodni tudók legyenek, harmonikussá, összerendezetté váljon mozgásuk, elsajátítsák a megfelelő egészségügyi szokásokat, felismerjék és hozzájáruljanak testi szükségleteik kielégítéséhez, igényeljék a szabad levegőn való tartózkodást. Az örömmel végzett mozgás kedvező élettani hatásain kívül hozzájárul a gyermek testi képességei fejlődésének segítéséhez, helyes életvitelre szoktatásához, mintát nyújt a családnak is. Óvodáinkban mind a benti, mind pedig a szabad levegőn való mozgáslehetőség biztosított. Elegendő hely, idő és eszköz áll a gyermekek rendelkezésére.
- Levegőzés: Pozitív élettani hatásain kívül fontos a hangképző szervek fejlődése és a helyes légzés kialakítása szempontjából is. Igyekszünk minél többet tartózkodni a szabad levegőn (amikor csak lehet). A szellőztetés folyamatosan biztosított.
- Pihenés: Fontos a nyugodt légkör, az egyéni alvásigény és szokás figyelembevétel, a megfelelő feltételek megteremtése. Megmosakodva, fogmosás után hálórúhára vetkőzve saját kedvencsel alhatnak, pihenhetnek a mesét, altatót követően.
- Egészséges táplálkozás: Fontos a rendszeresség, a megfelelő időtartam két étkezés között, a higiénés szabályok betartása, a lehetőségekhez képest korszerű táplálkozás, a mintaadás. Egészségnapok heti rendszerességgel.
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A gyermek egészségvédelméhez, edzéséhez a fentiekén kívül az időjárásnak megfelelő öltözködés, a higiénés szabályok mindenkor betartása, a környezet tisztántartása is

hozzátartozik. Meg kell teremteni a személyi és tárgyi feltételeket a testi épség védelme és a baleset megelőzés érdekében is. (Környezet, eszközök, játékok, bútorok - helyes szabályok.) A fentiek megvalósulása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

- A környezetkultúra, a helyes környezettudat alapozása szükséges ahhoz, hogy lehetővé váljon mind a természeti, mind pedig a társadalmi környezetünkkel való harmonikus együttélés, kialakuljon a helyes életmód, gondolkodás és viselkedés, megfelelő szokás és értékrendszer. Ezek kialakítása szempontjából ideális és fontos szakasz az óvodáskor, amikor a gyermekek néhány alapvető jellemvonása már kialakult, de még rugalmas. Hatékonyan együttműködünk a családokkal a természet megszerettetésében, megóvásában. (Szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, megemlékezés a jeles zöld napokról: állatok napja, víz napja, Föld napja, madarak és fák napja, társadalmi munkák szervezése.

Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása.

„Foglalkozunk meleg, sugárzó szeretettel a gyerekekkel, és ők csodákra képesek.”

/Szókratész/

- Az érzelmi vezéreltségű óvodás gyermek számára biztosítani kell, hogy az óvodában is érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül az óvodába lépéstől kezdve.
- Az óvodapedagógus-gyermek, dajka- gyermek, gyermek-gyermek kapcsolat érzelmileg pozitív töltésű legyen. Ugyanígy jó kapcsolatra kell törekedni egyéb felnőtt-gyermek, ill. felnőtt-felnőtt között is. (Mintaadás)
- A szociális érzékenység fejlődésével együtt az éntudat alakulását, az énérvényesítő törekvéseket is segíteni kell. (Ez utóbbit, míg nem sérti mások érdekeit.) Lehetőséget kell biztosítani a társas szükségletek kielégítésére (csoportok között is). Fontos a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.
- Nagy jelentőséggel bírnak a közös élményekre épülő közös tevékenységek. Igyekeznünk kell, hogy minél több ilyen élményhez juttassuk a gyermekeket.
- Az óvodai élet szervezése során fontosak azon tevékenységek, melyek segítik a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését, a szokás- és normarendszerének megalapozását. Ezek feltételeit biztosítanunk kell.
- Elő kell segítenünk, hogy a mindenre fogékony, nyitott gyermek észrevegye a természeti és társadalmi környezetben található szép és jó dolgokat, óvja, védje, becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Az óvodapedagógusnak és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése az érzelmi nevelés minden területén modell értékű legyen a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, gyógypedagógus, logopédus, fejlesztő pedagógus, stb.) segítségével.

Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Célunk és feladatunk:

- a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése
- a biztonságos önkifejezés megalapozása
- a helyes nyelvhasználat kialakítása
- az irodalmi érdeklődés felkeltése
- a korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtása
- a gyermek érzelmi, értelmi és etikai fejlődésének segítése

Az anyanyelv a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberi kommunikációnak a legfontosabb eszköze.

Fontos, hogy a beszélő környezet példamutató, helyes beszédmintát nyújtson, megfelelő szabályokat közvetítsen, ösztönzést adjon. Az óvónő és a dajka ügyeljenek a beszéd stílusára, dinamikájára, a megfelelő hangsúlyra, valamint a javítgatás elkerülésére. Az anyanyelvi-kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét, közvetítő elemként jelen van a nevelőmunka legapróbb mozzanatában is.

A beszédet nem örököljük, hanem környezetünktől tanuljuk. A megismerési folyamatnak, a gondolkodás fejlődésének meghatározója a nyelvi-kommunikációs fejlettség, melyet a környezet beszédkulturája is befolyásol.

A gyermekek kommunikációs képessége nagymértékben függ a családi szocializációtól. A legerősebb szocializációs tényező éppen a szülői modell, ami befolyásolja a gyermek későbbi beszédét is. Az óvodapedagógusnak a differenciált egyéni bánásmód alkalmazásával kell segíteni a nyelvileg hátrányos helyzetű, a fejlesztendő és a nyelvileg kiemelkedően fejlett gyermekeket.

Az általánosabb nyelvi hiányosságok a gondolkodást és az írás-olvasás tanulását is rossz irányban befolyásolják.

A gyermek nyelvi fejlettségét meghatározza a hallási észlelés fejlettsége, a hallási ingerek finom megkülönböztetésének képessége és az auditív memória minősége. Ezek fejlesztése fontos feladatunk. Együttesen befolyásolják az iskolai tanulás eredményességét. A

gyermek gondolkodását és beszédét fontos a cselekvéssel összekapcsolni. A Pedagógiai Szakszolgálat logopédusa kiszűri és minden tagintézményben helyben fejleszti a beszédhibás gyermekeket. Munkáját az óvodapedagógusok a tőle kapott instrukciók alapján segítik. A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mondóka, a mese, vers; bábozás és a dramatikus játék. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes kiejtést, a tiszta beszéd-hallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A gyermekek a

mesékből sok új fogalmat ismerhetnek meg; a bábjátékban, dramatikus játékban kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket.

A mondókák, dúdolóok, versek, mesék mindennapos használatával a gyermek testi-lelki szükségleteit elégítjük ki, érzelmi biztonságot, örömteli élményt nyújtunk, mindezeket túl az esztétikai nevelésben is fontos szerepet játszanak.

Az értelmi fejlesztés, nevelés:

- A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, spontán szerzett tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve változatos tevékenységekkel lehetővé kell tenni, hogy a gyermekek érzékszerveik útján tapasztalatokat szerezzenek a természeti és társadalmi környezetről. Legyenek képesek összefüggések felismerésére, kezdetben irányítással, majd önállóan, az egyéni fejlettségük függvényében.
- Ismereteinek rendszerezésén, bővítésén kívül, fontos a különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlás, valamint az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás és kreativitás) fejlesztése.
- Hat-hét éves korra el kell juttatni a gyermeket az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintre. Legyen testileg, lelkileg, szociálisan érett. Alakítsuk ki feladattudatát, kitartását, a helyzetmegértés képességét.

IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE:

Személyi feltételek:

- Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára.
- A 8 csoportban 15 szakképzett óvodapedagógus, 7 nevelőmunkát segítő szakképzett dajka és 1 melegítőkonyhai kisegítő összehangoltan tevékenykedik a gyermekek fejlődését biztosító feltételek megteremtéséért, a nevelőmunka eredményességéért.
- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit.
- A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.
- A gyermeklétszám a megengedett keretnek megfelelő. A felnőtt létszám a törvényi előírásoknak megfelel.

Tárgyi feltételek:

Az óvodáknak rendelkezniük kell a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

Mind a négy helyszínen tiszta, barátságos az épület. Az udvar, kert rendezett. A berendezések, udvari játékok, eszközök megfelelnek a gyermekek testméreteinek, szolgálják biztonságukat, kényelmüket, biztosítják egészségük megőrzését, fejlődésüket. A gyermekek által használt tárgyi eszközök, a gyermekek biztonságát figyelembe véve, számukra hozzáférhető módon kerültek elhelyezésre. Az óvodáknak megfelelő munkakörnyezetet kell biztosítaniuk az óvodai munkatársaknak, s lehetőséget teremteni a szülők fogadására.

A tagintézmények udvari játékeinak felülvizsgálata, szabványosítása folyamatos. A hiányzó eszközöket a lehetőségeink szerint pótoljuk. Épületen belül a tárgyi feltételek mind a négy tagintézmény tekintetében jónak mondhatók.

A program hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus felkészültsége, kreativitása, rugalmassága, empátiája, azaz az egész egyénisége.

Csoportszerkezet:

A hagyományoknak, elvárásoknak megfelelően Ászáron és Császáron homogén a csoportok szerkezete. Bársonyoson és Keréktelekin 1-1 vegyes csoport működik.

Napirend:

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend biztosítja a feltételeket, a megfelelő időtartamú tevékenységformák megteremtésével. A helyi szokások igények szerint alakítottuk ki. Folyamatosság, rugalmasság, megfelelő belső arányok jellemzik. Igazodik az általunk megfogalmazott célokhoz, A jó napirend és a rendszeresség érzelmi biztonságot nyújt a gyermekeknek.

Napirendi javaslat

6.30 - 8.30 : folyamatos gyülekezés

8.15 - tízóraiás

Kezdeményezések főleg játékra, játékba, ill. egyéb tevékenységbe építve.
(Természetesen a szabad játék megzavarása nélkül.)

mese, mindennapos testnevelés

levegőzés, udvari játék, séta

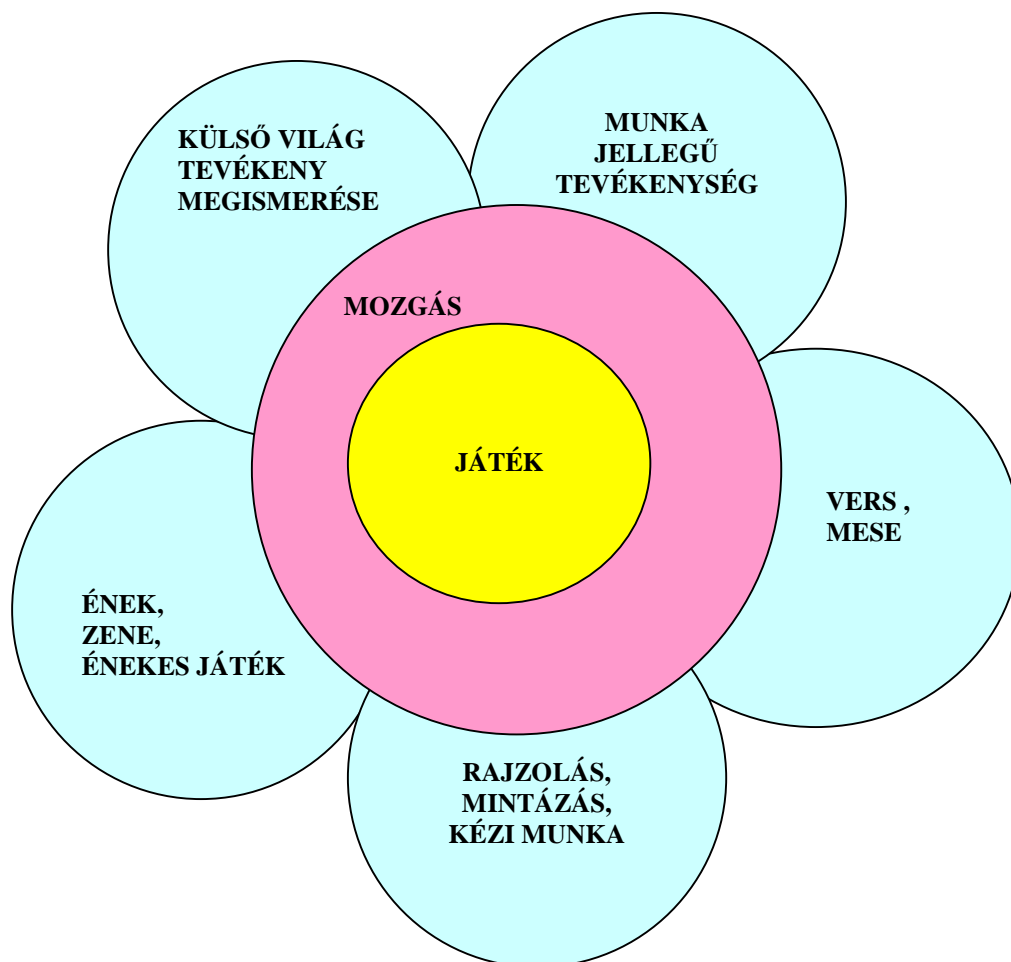
11,30: tisztálkodás, készülődés az étkezéshez

12.00 - 14.30: ebédelés, majd folyamatos tisztálkodás, fogmosás, hálóruhába öltözés, készülődés a lefekvéshez, mese, pihenés

14.30- 16.30: folyamatos ébredés, öltözködés, tisztálkodás, fésülködés, uzsonnázás, játék hazamenésig (amikor csak lehet, a szabad levegőn)

A hetirendet az éves munkatervekben határozzuk meg. A napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, rendszerességet, nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer kialakításában.

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI
ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

V. 1. Játék

Jót és jól játszani – ez a gyermek „dolga” az óvodában. Játék közben a gyermek derűs, felszabadult, a játék örömforrás számára. Aki kijátszhatja magából az érzelmi feszültséget, annak fejlődése jó irányban halad.

Cél: A játék által, olyan egészséges és fizikai-pszichikai szempontból jól fejlődő gyermek nevelése, akinek a játékban teljesedik ki a személyisége. Szabadon és kreatívan használja a rendelkezésre álló eszközöket, és igyekszik végigjátszani a maga választotta játékot, tevékenységet. Képesse válik a játszótársak megválasztására, a konfliktusok önálló megoldására, érdeklődésének, játéktervének megfelelő játszóhely (eszköz) kialakítására

Feladat: A gyermek életkorának, fejlettségének megfelelő játéklehetőség biztosítása (hely, idő, eszköz, légkör, élmény). A szülőknél annak tudatosítása, hogy nevelési céljaink legfőbb eszköze a játék, amely az óvodáskorú gyermek legfontosabb, alapvető tevékenysége, - elemi, pszichikus szükséglete- s ebben az életkorban, a gyermek legfejlesztőbb tevékenysége. Tagolatlan benyomásait, melyek környezetéből és saját belső világából érkeznek, játékában tagolja. Tehát a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység. A különböző jellegű játéktevékenységek során (gyakorló játék, szimbolikus-szerepjáték, konstruáló játék, szabályjáték) fejlődik a gyermek mozgása, testtudata, vizuális, auditív és taktilis észlelése, mozgása, térérzékelése, beszéde, a keresztcsatornák megfelelő kapcsolódása.. (Kibontakoznak érzelmi, akarati tulajdonságai.) A játékba az óvónő indokolatlanul nem avatkozhat be, de folyton a teremben van, figyeli őket, ha kell segítséget ad. Ha nem kívánatos a viselkedési forma, akkor beavatkozik. Segít, ha technikai tanácsra van szükség. Segítségnyújtással fokozhatja a játékkedvet, elmélyítheti a játékot. A játék öröme általában fokozza, ha az óvónő is részt vesz benne.

Fontos, hogy az óvónő maga is szeressen és tudjon játszani. Ő az óvodába érkező gyermek első játszótársa. Mint előzőleg a szülő, utánozható mintát ad a tevékenységre. Ismernie kell a gyermekek érdeklődési körét, tapasztalatait és élményeit, játékaik jellemzőit. A folyamatban lévő játék irányítása korcsoportonként, egyénenként és játékfajtánként differenciált feladatot jelent az óvónőnek. Tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Jelzéseket kap a gyermek érzelmi-hangulati állapotáról, értelmi képességei alakulásáról, beszédéről. Úgy tekintjük a játékot, mint a nevelési célok elérésének legfőbb eszközét. Az óvodában fontos a

szabad játék túlsúlyának érvényesülése. Kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- a szükségleteinek és életkorának megfelelő játékot választja
- bekapcsolódik a közös játékba
- önálló, kezdeményező a játékban
- ki tudja választani a megfelelő eszközt saját élményei eljátszásához
- elfogadja társai javaslatait

A játék személyiségfejlesztő hatásának jelentőségét tudva törekszünk tehát arra, hogy maximálisan eleget tegyünk azért, hogy gyermekeink jól játszanak jöjjenek és szeressenek hozzánk járni, s észre se vegyék, mennyi ismeretet kapnak játék közben. Hogy játékosan tanulták meg az „életet”, játékosan váltak iskolára alkalmassá.

V. 2. Mozgás:

A tevékenységformákat bemutató „virág” ábrája a játék mellett a mozgás fontosságát, központi szerepét hangsúlyozza. A mozgás is „sajátja”, másik alapvető tevékenysége a gyermeknek. Legtermészetesebb megnyilvánulási formája, melyen keresztül rengeteg ismeretet szerez, s képet ad saját fejlettségi szintjéről, fejlődéséről. A játékhoz hasonlóan jellemzője a gyermeki öröm és a feszültségoldó hatás. Fejlődnek általa testi képességei: erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. A mozgás, a mozgásra épülő fejlesztés a tanulási zavarok megelőzésében az „első lépcsőfok”. Nagyok az életkori és egyéni különbségek. A gyermek fejlettségének ismeretében léphetünk tovább a mozgásfejlesztés terén. Ez mind a szabad játékban, mind a mindennapos testnevelés, mind pedig a kötelező testnevelési foglalkozás során alapvető jelentőségű. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján- az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve- minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

Cél: A mozgás megszerettetése, a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásos tapasztalatok bővítése, a szenzomotoros integráció biztosítása.

Feladat: A nagymozgások, szem- kéz-láb koordinációi, egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztése a lehetőségek megkeresésével, kihasználásával természetes módon épül be a gyermek mindennapi tevékenységeibe. Fontos feladat, hogy mind a spontán, mind pedig a szervezett mozgáshoz elegendő hely, idő, megfelelő eszközök, és minta álljon rendelkezésre.

Hely: óvodásaink számára a csoportszobák, a tornaszobák, az udvarok, s a településeken található kisebb-nagyobb rétek, parkok, vízpartok, s erdős részek biztosítják a megfelelő mozgásteret.

Mindez biztosítja, hogy fejlődjenek a gyermekek természetes mozgásai, testük képességei, növekedjen szervezetük, teherbíró-képességük, szerveik teljesítőképessége. Fontos szerepe van az egészség megőrzésében, az egészséges életmódra nevelésben. Az értelmi és szociális képességek is fejlődnek általa. (Így a vizuális memória, a téri tájékozódó képesség, helyzetfelismerés, döntés, az észlelési területek integrációja, a keresztcsatornák, és a fogalomalkotás fejlődése, az én tudat erősödése, akarati tényezők fejlődése, alkalmazkodóképesség, verbalizáció, társas kapcsolatok.)

A mozgást és annak fejlesztését mind spontán helyzetben, mind szervezett formában meghatározza a gyermekek életkora, fejlettségi szintje, a csoport összetétele. Ez mind az eszközök, mind a mozgásanyag kiválasztásánál döntő. Fontos a megfelelő motiváció.

3-4 éves korban: A természetes nagymozgások fejlesztése. Testséma, testrészek, tárgyhoz viszonyított helyzetek ismeretének alakítása.

4-5 éves kor: Szem – kéz - láb koordináció és egyensúlyérzék fejlesztése. A tér mozgásos megismerése, az oldaliság tanításának megkezdése.

5-6-7 éves kor: A finommotorika fejlesztésén a hangsúly.

Alapvető a játékosság biztosítása.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- szívesen, kezdeményezően vesznek részt mozgásos játékokban
- mozgásuk összerendezettebbé válik (nagy mozgás, finommotorika)
- bátran, biztonságosan, kitartóan mozgó, az eszközöket magabiztosan használó, jó fizikai állóképességű, teherbírási gyermekekké válnak
- a mozgás által fejlődik figyelmük, gondolkodásuk, problémamegoldó képességük
- testsémájuk kialakul
- fejlődik térbeli tájékozódó képességük

- szabályokat betartanak, egészséges versenyszellem kialakul

A mozgás kedvezően befolyásolja az anyagcserét, fokozza a teljesítőképességet. Hangoskodó, nyugtalan csoportot okosan szervezett és irányított mozgással az óvónő megfelelő magatartásszintre tud hozni.

A sok mozgással szélesebbre tárjuk a lehetőségek kapuját a gyermekek előtt.

V. 3. A külső világ tevékeny megismerése:

Cél:

A környezetkultúra, a helyes környezettudat alapozása és az egészséges életvitel szokásainak alakítása

- Hogy lehetővé váljon a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezettel való harmonikus együttélés
- Kialakuljon a helyes életmód, gondolkodás és viselkedés, megfelelő szokás és értékrendszer.

Ezek kialakítása szempontjából ideális és fontos szakasz az óvodáskor, amikor a gyermekek néhány alapvető jellemvonása már kialakult, de még rugalmas. Hatékonyan együttműködünk a szülőkkel a természet megszerettetésében, megóvásában, az egészséges életvitel alakításában.

Fontos feladatunk, hogy figyelembe véve a gyermekek korát, egyéni fejlettségi szintjét, eddigi tapasztalatait - kihasználva (irányítva) érdeklődésüket, aktivitásukat - alkalmat, időt, helyet és eszközöket biztosítsunk, a minél több érzékszervet megmozgató, spontán és szervezett tapasztalat-, élmény- és ismeretszerzésre. Mindezek során pozitív érzelmi viszony alakul ki a gyermekben az őt körülvevő világ iránt s olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek az életkoruknak megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Mindezzel további motivációt biztosítunk a tevékenységekhez, melyek által fejlődik érzékelése, észlelése, figyelme, emlékezete, megértő, konstruáló és ítéloképessége. Pozitívan alakul mozgása, testsémája, verbalitása. Mindezzel elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

Főbb témáink a 3 év során:

A fejlesztés tartalma:

1. Évszakok: folyamatos megfigyeltetés, összehasonlítás, védekezés az időjárás viszonyosságai ellen

- az évszakra jellemző növény és állatvilág; gyümölcsök, zöldségfélék, termények, termések, virágok
- az évszakok „örömei”, „jeles napjai”, hagyományápolás (helyi hagyományok, néphagyományok), családi és tárgyi kultúra értékeinek szeretete, védelme (fontos a sok séta, kirándulás, a minden érzékszervet megmozgató közvetlen tapasztalatszerzés).

2. Én, család, óvoda, lakóhely:

- Ki vagyok? Hová tartozom? Én érzés, én tudat erősítése
- a család neve, tagjai, otthon, lakáscím, a családtagok szerepe, feladatai különböző életkorban. Szükségletek, jogok és kötelességek. Szülők foglalkozása
- az óvoda épülete, udvara, helyiségei, funkciója, az ott dolgozó felnőttek, társak. Az óvodai élet szokásai.
- lakóhelyünk: egyre tágabb körben való eligazodás. Fontosabb épületek, tájékozódási pontok. Helyi séta és kirándulóhelyek. Ezek a környezetvédelem, a szülőföldhöz való kötődés, a honismeret alapozásának helyszínei is

3. Testünk:

- Testrészeink és funkcióik. Érzékszerveink és funkcióik. (összehasonlítás az állatokéval)
- testrészeink és érzékszerveink védelme, tisztántartása, haj és körömápolás, szájhigiéncia
- a testnevelés, a sport fontosságának tudatosítása
- a helyes táplálkozási szokások megalapozása
- egészséges életmódra nevelés!

4. Foglalkozások:

Szerezzenek tapasztalatokat az őket körülvevő környezet azon felnőtteinek munkájáról, akikkel a mindennapok során is kapcsolatba kerülnek (orvos, védőnő, óvónő, dajka, szakácsnő, rendőr, mentős, tűzoltó, postás, kereskedő, szerelő, tanító)

5. Közlekedés:

- a gyalogos közlekedés gyakorlása
- személy -, és teherszállításra alkalmas közlekedési eszközök felismerése
- szárazföldi, vízi, légi közlekedési ill. szállítóeszközök csoportosítása, összehasonlítása valóságban és, vagy képen
- megkülönböztetett jelzésű járművek (mentő, rendőr és tűzoltóautó megfigyelése a közlekedésben

6. Állatok:

- háziállatok és kicsinyeik
- ház körül élő állatok
- vadállatok

- állatkerti állatok
- díszállatok
- költöző madarak
- rovarok

Amit csak lehet, saját környezetében figyeltetünk meg. Külső jellemzők, hang mozgás megfigyeltetése. Fontos a „nemszeretem állatok” tiszteletére nevelés.

Nagycsoport végére különböző szempontok szerinti csoportosítás.

7. Idő, év, évszakok, hónapok, hetek, napok, napszakok: (megnevezés - teendők)

8. Színek

9. Környezetvédelmi ismeretek

10. Csillagászati alapismeretek

11. Matematikai tartalmú tapasztalatok

A tevékenységek során mennyiségi, alak, nagyságbeli, tér-, és síkbeli szemlélet is alakul. Figyelembe véve a gyermekek korát, egyéni fejlettségi szintjét, eddigi tapasztalatait, a gyermek természetes kíváncsiságára építve, optimális feltételeket biztosítunk a tapasztalatszerzéshez, élménygyűjtéshez, a környező valóság formái, mennyiségi viszonyai, a matematikai jellegű problémák felfedezéséhez, azok megoldásához. Tapasztalatait a gyermek tevékenységeiben alkalmazza. Mindezzel további motivációt biztosítunk a matematikai jellegű tevékenységekhez, játékokhoz, melyek által fejlődnek a gyermekek képességei mind a percepció, mind a testséma, mind a mozgás, mind pedig a verbalitás terén. Pozitív irányban fejlődik érzékelése, észlelése, figyelme, emlékezete, megértő, konstruáló és ítélőképessége. Így megfelelő alapot teremtünk az iskolában történő matematikai oktatáshoz az alábbi játékból ágyazott tevékenységek alkalmával.

- összehasonlítások, szétválogatások, sorba rendezések, sorozatok készítése, összehasonlítások szavakban, szabadon ill. megadott tulajdonságok szerint
- mennyiségek összemérése
- halmazok összemérése, elemeik párosítása (egyéni fejlettségtől függően)
- sorszámok
- mérések különböző egységekkel
- tapasztalatok a darabszám változásairól
- építés szabadon
- építmények lemásolása
- síkbeli alkotások szabadon
- építés egy feltétel megadásával
- építőelemek, építmények összehasonlítása különféle geometriai tulajdonságok szerint
- tevékenységek tükörrel
tájékozódás térben és síkban

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- A gyermek a környezetéből szerzett ismereteit játékában felhasználja, átéli, egyéb tevékenységében is folyamatosan gyakorolja

- Kialakulnak a gyermek alapvető személyiségjegyei. Rácsodálkozik, felfedezi környezetét. Természetszeretet, gondoskodás jellemzi.
- Tudja személyi adatait (név, lakcím, szülők, testvér)
- Felismeri az évszakokat, ismeri jellemzőit (öltözködés)
- Ismeri a környezetében lévő épületeket, intézményeket (hagyományápolás)
- Tudja csoportosítani az állatokat (házi, vadon élő, erdei)
- Ismeri környezete növényeit, azok gondozását, védelmét
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat
- Képes az adott környezet elvárásai szerinti viselkedésre
- Rendelkezik mennyiség – tér, és formaismeretekkel. Nem okoz gondot számára a környezetben fellelhető tárgyak számlálása, halmazok létrehozása, a több, kevesebb, ugyanannyi felismerése, a bontás, irányok ismerete, névutók helyes használata
- képesek jól ismert tulajdonságok szerinti válogatásra, összehasonlításra, sorbarendezésre, mérésre

A komplexitás más nevelési színterekkel is érvényesül. Kötetlen formában, a gyermekeket sok élményhez, tapasztalathoz juttatva valósul meg a kultúra átadása. Közben anyanyelvi nevelés, ízlés és erkölcsi nevelés, egészséges életmódra és környezetvédelemre nevelés is megvalósul. Munkánk során fontos a mese, a játék és a művészetek felhasználása.

V. 4. Vers-mese

A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mondókák, dúdoló, versek, mesék mindennapos használatával a gyermek testi-lelki szükségleteit elégítjük ki, érzelmi biztonságot, örömteli élményt nyújtunk. Mindezeket túl az anyanyelvi és esztétikai nevelésben is fontos szerepet játszanak. A mese megfelel a gyermeki szemléletmódnak, világképnek. Általa képet kap a gyermek mind az őt körülvevő világról, mind pedig az emberi lélek legfőbb érzelmi összefüggéseiről. Oldja szorongását, feloldást, megoldást kínál felmerülő problémáira. Mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. A belső képalkotással a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája valósul meg.

Az érzelmi biztonság megteremtéséhez elengedhetetlen a nyugodt légkör, a személyes, jó kapcsolat a mesélő felnőttel. A mese minden nap „kötelező”. Szertartása van, melynek előkészületeibe a gyermekek is aktívan bekapcsolódnak. Csendet, nyugalmat, intimitást kíván

az igényes mesemondás, hallgatás. Fontos a szemkontaktus megteremtése. A mondókák, versek, játékokra, játékba épülnek; ritmushoz s többnyire mozgáshoz kötöttek, „céljuk” van. A harmonikus felnőtt-gyermek kapcsolat kialakulásában is fontos szerephez jutnak. (Befogadás, beszoktatás.)

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és / vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Lehetőséget biztosítunk a dramatizálásra, bábozásra, melyek oldják a gyermek szorongását, segítik levezetni indulatait. A fentiekén túl képeskönyvek nézegetésével, a gyermekek által elmondott mesék meghallgatásával is hozzájárulunk ahhoz, hogy a későbbiekben kialakuljon a gyermekekben az olvasás igénye és szeretete. A jeles napokra tanult alkalmi versek az érzelmi, erkölcsi nevelésen túl az emlékezet és az anyanyelvi kultúra fejlődését is elősegítik. A szülőknél is tudatosítanunk kell az élő mese fontosságát, pozitív hatásait.

Fontos, hogy nyelvileg tiszta és értékes mesék, versek, mondókák kerüljenek felhasználásra mind a népi, mind pedig az irodalmi művekből (klasszikusok, kortárs) egyaránt.

A fejlődés főbb jellemzői:

- Örömmel várják, kérik a mesét, hozzájárulnak a feltételek megteremtéséhez. Ismerik és ragaszkodnak a mesehallgatás „szertartásához”, szokásaihoz, figyelnek a mesélőre. Dramatizálnak, báboznak ismert meserészleteket. Maguk is kitalálnak apró történeteket, meséket, versikéket.
- Az óvónő mondókás játékkezdeményezésébe aktívan bekapcsolódnak, később ők is kezdeményeznek. Megragadja őket a hallott vers hangzása, hangulata, témája, költői képei.
- Szívesen nézegetik a verses- és mesés könyveket.
- Kedvenc meséiket, verseiket felismerik kép alapján.
- A könyvre vigyáznak, megbecsülik, értéként kezelik.
- Életkortól, egyéni fejlettségtől függően jegyeznek meg mondókákat, verseket s ugyancsak ennek függvényében alakul a meghallgatásra szánt versek, verses mesék, mesék száma, valamint ezek hossza, fajtája.

Az irodalmi nevelés jellegéből adódóan szoros kapcsolatban áll az anyanyelvi neveléssel.

Mind aktív, mind passzív szókincsük erőteljesen gyarapszik általa, így fejlődik kifejezőképességük is. A szavak mellett a gesztusnyelv, és a hanggal való játék lehetősége is bővül. Dramatizálás, bábozás közben párbeszédet gyakorolnak, fejlődik emlékezetük. A ritmusos, mozgásos mondókák, versek a nyelv zeneiségét, ritmusát érzékeltetik, kötődnek az ének-zenei neveléshez.

V. 5. Ének, zene, énekes játék:

Az esztétikai nevelés fontos része.

Célja: A zenei anyanyelv megalapozása, spontaneitás mellett a hagyományos zenei fordulatok megismertetése, a népi játékok megjelenítése, a tánc – ritmus – mozgás segítségével a tanulási zavarok prevenciója. Távolabbi cél, hogy zeneértő, zenekedvelő emberekké váljanak a ránk bízott gyermekek.

Feladat: A feltételek biztosításával, külső ráhatással, a gyermek érdeklődésének felkeltésével, fenntartásával a zenei képességek fejlesztése. Személyes példával, sok örömteli élménnyel ösztönözzük a gyermekeket a mondókázásra, dalos játékokra, éneklésre, zenehallgatásra. A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. A zenei tevékenységek vezetnek el a zenei érzelem, a zenei értelem magaslatára. Mindez hozzájárul a gátlások oldásához, a felnőttel és a társakkal való viszony harmonikusságához, azaz a közösségi érzés megteremtéséhez. A gyermek hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, mozgását fejlesztve – az énekes népi játékokon és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokon, mondókákon, népdalokon és a hozzájuk tartozó szokásokon, táncokon keresztül - alapozzuk meg zenei anyanyelvüket. Ezek szolgálnak eszközül a gyermek zenei képességeinek (ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. Néhány perces komolyzenei bejátszásokkal szoktatjuk a gyermeket az igényes zenehallgatás örömére. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is. Előtérbe helyezzük az élő zenét (furulya, éneklés). A szülőknél tudatosítsuk az élő zene pozitív hatásait. Bár az ének-zenei nevelés kötetlen formában zajlik, fontos a tervszerűség, fokozatosság és rendszeresség. Mindez a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak függvényében zajlik a három egymásra épülő év során.

A gyermekek tevékenységei, zenei fejlődésük főbb jellemzői (a fentiek tükrében)

- Szívesen vesznek részt a különböző játékokban, zenei tevékenységekben s aktív partnerei az óvónőnek a feltételek megteremtésében is.
- A megtanulásra szánt mondókák szövegét tudják, s szívesen alkalmazzák a hozzá tartozó mozgással együtt, az egyenletes lüktetést kiemelve a magyar beszéd ritmusa szerint. (A három egymásra épülő év során a 2-4 motívumból álló mondókákat 6-12 motívumból állók követik, számuk évente 5-7.)
- A hat hangterjedelemnél nem hosszabb dalokat C' és C'' abszolút hangmagasságban éneklük. (A kezdeti 8-12 ütemtől, 12-18 ütemig; 10-14 játékdaltól és 2-3 műdaltól, 16-20 játékdalig és 5-6 műdalig terjed a dalanyag.) Nagycsoportban 10 dalt olyan biztonsággal énekelnek mind csoportosan, mind egyénileg, hogy el is tudják kezdeni.
- Ügyelnek a szövegkiejtésre.
- Felismerik a magas és mély, a halk és hangos, a gyors és lassú közti különbséget, s maguk is tudnak így énekelni, beszélni, tapsolni.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést, a dal ritmusát.
- Felismerik a dallamot dúdolásról, hangszerről, sajátos kezdő, vagy záró motívumokról.
- Tisztán énekelnek vissza egyszerű, de változatos dallammotívumokat.
- Az ismert dalokat, mondókákat jellegzetes ritmusuk alapján felismerik dalcímek nélkül is.
- Szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak csoportosan és egyénileg is (4 ütemig).
- Megjelennek az egyszerű játékos, táncos mozgások, az egyensúlyváltást kívánó mozgások, a járás és lépés változatos formái, a térformák alakítása. Az egyszerű játékos táncmozgásokat esztétikusan, kedvvel végzik.
- Szívesen vesznek részt a „jeles” napokra szánt alkalmi dalok tanulásában, előadásában.
- Megismerkednek az ütőhangszerek használatával.
- Figyelmesen hallgatják a zenehallgatásra szánt műveket.

Komplexitás

Az ének-zenei nevelés szoros kapcsolatban áll: a környezeti neveléssel, mozgással, anyanyelvi neveléssel,

V. 6. Rajzolás, mintázás, kézimunka:

Célja: A képi, plasztikai kifejezőképesség, a komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességek kialakítása. A képi gondolkodás, a kézügyesség, a kreativitás fejlesztése. A szépség, az esztétikum iránti vonzódás, a látás és láttatás képességének, a vizuális közlés nyelvének kialakítása.

Feladata: Az óvónő elegendő és megfelelő élményhez juttatva a gyermekeket, gazdagítsa fantáziavilágukat, segítse elő képi kifejezőképességük fejlődését. A vizuális nevelés a „látással” kezdődik s a „láttatással” fejeződik be. Az érzékszervek működésének finomításával fejlessze, bővítse tér-, forma- és színeképzeteiket. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az egész nap folyamán biztosítson lehetőséget, helyet, elegendő időt, megfelelő eszközöket a különböző vizuális tevékenységekhez. Fontos a tevékenységek iránti vágy felkeltése, a motiváció. Tartsa szem előtt a gyermekek egyéni fejlettségét és képességét s azt, hogy nem az eredmény a fontos, hanem a tevékenység öröme, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. Lényeges, hogy sokféle anyaggal és technikával ismertesse meg a gyermekeket. Ennek biztosítására ösztönözze a szülőket is.

A fejlesztés tartalma:

A három egymásra épülő év során sokféle anyaggal, technikával, eszközzel, és azok használatával ismerkednek meg a hozzánk járó gyermekek. A fentiek segítségével alakítjuk közlő nyelvüket.

- Képalakítás: - Rajzolás, festés különböző méretű és minőségű papírra, táblára, aszfaltra, földre, homokba, levegőbe. (Eszközök: méhviaszkréta, zsírkréta, színes ceruza, filctoll, tempera, táblai kréta, különböző vastagságú (jó minőségű) ecsetek, ujj, tenyér, botok, ágak, s egyéb nyomhagyó eszközök.)
- Tépés, vágás, ragasztás, hajtogatás, varrás, nyomatkészítés, karcolás.
- Plasztikai munkák, mintázás - gömbölyítés, lapítás, sodrás, „kicsípés”- (agyag, lisztgyurma, főzött gyurma, homok, hó, fonal, textil, papírok, dobozok, gyöngy, termések, termények, stb. felhasználásával.)
- Építések
- Műalkotások nézegetése

A munka során tapasztalatokat szereznek színekről, formákról, kompozíciókról, a rész, egész viszonyáról s fejlődik általa a síkban, illetve térben való tájékozódási képességük is.

A vizuális jellegű tevékenységek és a műalkotásokkal való ismerkedés, az érzékelés – élmény – befogadás – érzelem – ízlés vonalán, fontos eszközei a személyiségfejlesztésnek. Szoros kapcsolatban áll valamennyi nevelési területtel.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Biztos és pontos a ceruzafogásuk, megfelelő a nyomatékuk, eszközhasználatuk
- Bátran, önállóan, örömmel alkotnak, rajzolnak
- Részletező formagazdagság, színek egyéni alkalmazása jellemzi alkotásaikat
- Emberábrázolásban megjelenik a részforma, egyszerű mozgás
- Képesek formákat mintázni, többféle technikát használni
- Véleménye van saját és társai műveiről, megfogalmaz értékítéletet
- Elmélyülten, kitartóan tevékenykednek

V. 7. Munka jellegű tevékenységek

Cél: Az erkölcsi tulajdonságok kialakítása, erősítése az óvodapedagógus példaadásával és helyzetteremtésével. A gyermek célirányos figyelmének, kötelezettség vállalásának alakítása. A munkaeredmények megbecsülésére nevelés.

Jártasságok alakítása különböző eszközök használatában.

Feladat: A játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenységgel személyiség fejlesztés. Közös tevékenységek, a munka során társas kapcsolatok, a csoportra jellemző szabályok, szokások alakítása, erkölcsi normák kibontakoztatása. Az óvodapedagógus feladata megteremteni a nyugodt légkört a munkavégzéshez. Lehetővé kell tenni, hogy a gyermek minél több munkaeszközzel, annak használatával ismerkedhessen meg. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel. Fontos a fokozatosság elve. Figyelembe kell venni a gyermek egyéni sajátosságait, terhelhetőségét. A különböző munka fajtákat fokozatosan vezetjük be (önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás, stb. teljesítése). E tevékenységek által

alakul a gyermek szociális magatartása, társas kapcsolata. Megvalósul a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. A munka jellegű tevékenységek szervezésénél figyelembe kell venni a csoport összetételét (életkor, fejlettségi szint, szociokulturális háttér). Ügyelni kell arra, hogy minden gyermeknek legyen feladata, de senkit se terheljünk túl. Azokat a munkákat, amikre a gyermek képes, ne végezzük el helyette. Személyes példaadással, pozitív értékeléssel ösztönözzük a munkára, mert a fejlesztés csak akkor valósulhat meg, ha a gyermek saját örömteli, örömmel vállalt szívesen végzett aktív tevékenységeként éli meg. A szülőkkel való együtt dolgozással érzük el azt, hogy ők is lássák, mennyire fontos a gyermek munkájának tiszteletben tartása. A munkának mindig legyen célja, elvégzésekor utaljunk értékére. Így válik a gyermek munka jellegű tevékenysége a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (pl.: kitartás, önállóság, felelősség, kötelességtudat, céltudatosság) alakításának fontos lehetőségévé.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- a munkálkodások során egyre több információ, és pontosabb tapasztalatok birtokába jutnak, egyre több ismerettel rendelkeznek
- egyre természetesebben reagálnak önmaguk, és környezetük szükségleteire, s azokat természetes módon elégítik ki
- munkájukat már nem csak a „megfelelni akarás” vezérli, hanem a belülről fakadó, önmagáért, társakért (közösségért) végzett munka örömeinek érzése
- szívesen részt vesznek a csoportszoba, az óvoda, és udvara gondozásában, tisztán tartásában, tevékenységek előkészítésében – képesek az eszközök, és saját maguk megóvására
- bekapcsolódnak a növények és állatok, (madáretetés) gondozásába
- szívesen vesznek részt az ünnepi előkészületekben, az ajándékok készítésében

Kapcsolódása más nevelési területekhez:

A munkajellegű tevékenységek komplex fejlesztő hatással bírnak. Fejlődik beszédképességük, gazdagodnak környezet - matematikai ismereteik, közben énekelgetni is lehet, s vizuális élményt szerezhetnek.

VI. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

„Amit csak hallok – elfelejtem

Amit látok – megismerem

Amit csinálok – megtanulom!”

Programunkban a tanulást nem külön tevékenységként jelenítjük, értelmezzük. A tevékenységeik során szerzett benyomások, élmények, tapasztalatok alapján tanulnak és általuk fejlődnek a gyermekek. A teljes óvodai élet maga a tanulás. Az óvónő feladata olyan légkör teremtése, amelyben a gyermek számára az önkéntelen tanulás lehetősége egész nap folyamán adott.

Cél: Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése.

- A megismerési képességek fejlesztése.
- A képszerű, szemléletes gondolkodás kialakítása.
- A tudás, tanulás iránti vágy felébresztése.
- A problémamegoldó képesség kialakítása, fejlesztése.

Feladat: A tanulási folyamat során fontos a motorikus, kommunikációs és szociális képességek, azaz a teljes személyiség fejlődése, fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. Az óvodáskorú gyermek ezek jelentős részét spontán, utánzásos módon szerzi az egész nap folyamán. Tehát a mi feladatunk, hogy megfelelő mintát, modellt nyújtsunk a magatartás -, és viselkedéstanuláshoz. A lehetőségek biztosításával járulunk hozzá a spontán, játékos tapasztalatszerzéshez, a nap folyamán adódó helyzetek feldolgozásához. A kultúra átadás folyamatában fontos a gyermek által szerzett tapasztalatok rendszerezése, célirányos bővítése. Mindezt elősegíti az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ismeretszerzés, a gyakorlati probléma -, és feladatmegoldás. A gyermek érdeklődését, aktivitását kihasználva, minden érzékszervet megmozgató tapasztalatszerzés, tevékenykedtetés útján jutunk el ahhoz, hogy a gyermekek észlelése, figyelme, képzeleti működése, emlékezete, problémamegoldó gondolkodása, és alakuló fogalmi gondolkodása megfelelő ütemben, korának és egyéni fejlettségi szintjének megfelelően fejlődjön. Mindezt

szem előtt tartva a gyermekek a három (négy) óvodai év során kötetlen formában gyűjtik tapasztalataikat, ismereteiket.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Utánzásos, minta- modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása);
- A spontán játékos tapasztalatszerzés;
- A cselekvéses tanulás;
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- A gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Az egyes területek összefonódnak, összekapcsolódnak egymással. Így, bár tervezéskor külön említjük őket, a mindennapok során általában komplexen jelennek meg. Tehát mindennap zajlik a csoportban „külső világ tevékeny megismerésére” nevelés (jellegéből adódóan erre alapozunk leginkább) „vers-mese”; „ének, zene, énekes játék”; „rajzolás, mintázás, kézimunka”.

A folyamatos napirend és a tevékenységközpontúság mindenhez jó alapot biztosít. A gyermekek személyiségének, életkori és egyéni képességeinek tiszteletben tartása mellett, a tanulási folyamatban meghatározó a játék, a mozgás, a vizualitás.

Főbb jellemzők óvodáskor végére:

- érdeklődik
- elmondja élményeit
- megjelenik a szándékos figyelem
- a képi gondolkodás mellett már fellelhető az elemi, fogalmi gondolkodás is
- ismeri saját értékeit – ítéletet alkot
- felfedezi az ok-okozati összefüggéseket

VII. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Az óvodáskor végére hat-hét éves korra a belső érési folyamatok, valamint a családi és óvodai nevelés következtében a gyermekek többsége mind testileg, mind lelkileg, mind pedig szociálisan eléri a sikeres iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.

Testileg: Az első alakváltozás 6 éves kor körül zajlik. A testarányok megváltoznak, megkezdődik a fogváltás. A test arányosan fejlett, teherbíró. Összerendezettebbé, harmonikusabbá válik mozgása, mozgáskoordinációja. Finommotorikája erőteljesen fejlődik. Képessé válik mozgása, viselkedése, testi szükségletei akaratlagos irányítására.

Lelkileg: Készen áll arra, hogy iskolába lépjen. Nyitott, érdeklődő. Folyamatosan fejlődnek a tanuláshoz szükséges képességei. Tovább differenciálódnak érzékelési, észlelési képességei. Legnagyobb hangsúly a téri észlelés fejlettségén, a vizuális és akusztikus differenciáló képességen, a téri tájékozottságon, a térbeli mozgásfejlettségen, a testséma kialakításán van. Az önkéntelen mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés s megnő a megőrzés időtartama is. A felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés. Megjelenik a szándékos figyelem, melynek tartalma, terjedelme fokozatosan növekszik. Megosztása, átvitele egyre könnyebbé válik. Kialakulóban van az elemi, fogalmi gondolkodás.

Kommunikáció: gondolatait, érzelmeit érthetően, folyamatosan, életkorának megfelelő tempóban, hangsúllyal képes közölni. Minden szófajt, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtaikat használ. Tisztán ejti a hangzókat. (fogak!) Képes végighallgatni és megérti mások közléseit. Elemi ismeretei vannak önmagáról (név, lakcím, szülők foglalkozása) és környezetéről (napszakok, gyalogos közlekedés elemi szabályai, szűkebb lakóhelye, környezetében fellelhető növény-, és állatvilág, azok gondozása, védelme, öltözködés-időjárás összefüggései). Tisztában van a viselkedés alapszabályaival. Kialakulóban vannak azok a szokások, melyek a környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek. Elemi mennyiségi ismeretekkel rendelkezik.

Szociálisan: Kész az iskola és a tanító elfogadására, az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre. Egyre jobban, egyre több szabályhoz képes alkalmazkodni. Késleltetni tudja szükségletei kielégítését. Kialakulóban van feladattudata (megértés, feladattartás), egyre eredményesebb azok elvégzése. Kitartás, megfelelő munkatempó, önállóság, önfegyelem jellemzi.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumait tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

„A tanulás ne lecke legyen a gyermeknek, hanem szívdobogtató élmény!”

/József Attila/

VIII. ÜNNEPEINK, RENDEZVÉNYEINK:

Az érzelmi nevelésre, a gyermekek szociális viselkedésére maradandó hatást gyakorolnak az ünnepek és az azokat megelőző örömteli, színes, változatos tevékenységet biztosító készülődés hangulata. Az ünnepeknél a másképp viselkedés segíti a gyerekeket a szociális viselkedés egyre magasabb szintre juttatásában. Az ünnepi készülődésben az érzelemfokozó hangulati rész kerül előre, míg az ünnepnap a gyermekeknek a kiteljesedést adja. Egyes ünnepek készületeibe bevonjuk a szülőket is, azokon részt vesznek. Így a gyerekek fokozottan örülhetnek a közös együttlét, fokozza a bizalmat, az örömet, a biztonságérzetet. Az ünnepi megjelenés, ruházat, környezetük szépítése, tisztogatása, díszítése mélyíti az ünnep különlegességét. Az ünnepek alkalmat teremtenek a néphagyományokhoz kapcsolódó szokások megismerésére. A gyermekek ünnepi öltözete: fehér ing (blúz), sötét nadrág (szoknya)

Nyárbúcsúztató

„Szépkorúak napja”

A nagycsoportosok felköszöntik az időseket.

Mikulás:

A Mikulás teli puttonyával személyesen látogatja meg a gyerekeket. Bensőséges, családi hangulat, vendégül látjuk, s kis műsorral kedveskedünk neki. A program mindig délelőtt zárt körben zajlik.

Karácsony:

Érzelmileg az egyik legjobban felfokozott ünnep. A sokszínű, tevékenységben gazdag előkészületek, a viszonylag hosszú várakozás csak fokozza az élményt. A szülőket is meghívjuk. A karácsony már sokkal korábban uralja, aktivizálja a gyermekek képzeletét. Az ünnepre versekkel, dalokkal, ajándékokkal, ill. díszek, dekorációk készítésével készülünk. Mindenkor tiszteletben tartjuk minden résztvevő meggyőződését, hitét.

Farsang:

A gyermekek rövid műsora után a szülőkkal, testvérekkel együtt vidám hangulatú közös játék, tánc, „mulatozás” következik. A gyermekek jelmezbe öltöznek.

Nőnap alkalmából egy-egy jelzésértékű kis ajándék készítésével kedveskednek a gyermekek szeretteiknek.

Nemzeti ünnepeink inkább a felnőttek világához kapcsolódnak, de a gyermekekben érzelmi benyomásokat keltenek. Értelmüket később tanulják meg, de élményeket hagynak a gyermekben. Vonulósodik, „katonás” versek, dalok, mesék, játékok és egyéb tevékenységek dominálnak ezeken a napokon..

Húsvétkor a fiúk a locsolásért „hímes”, ill. festett tojást kapnak a lányoktól.

Anyák napjára ajándékkal, műsorral készülünk. Az óvónő az ünneppel az érzelmi kötődés mélyítését segíti.

Az év során az utolsó szülői ünnepségünk az évváró, nagycsoport esetében a ballagás. Kis csokrot állítunk össze az év közben tanultakból. A „ballagók elköszönnek a felnőttektől, társaktól, az óvodától.

Gyermeknap

Fontos, hogy a gyermekek érezzék, ezen a napon őket ünnepeljük. Örülünk az együttlétnek. Meglepetésekkel kedveskedünk nekik. Mindezt családi program keretében szervezzük.

A jeles „zöld” napok közül az Állatok napját, Víz napját, a Föld napját valamint a Madarak és fák napját ünnepeljük meg. Jó alkalmak ezek a környezet megismerésére, szeretetére, védelmére nevelés szempontjából.

Megünnepeljük a gyermekek születésnapját is. Tortát, ajándékot kapnak az ünnepeltek. Felköszöntjük őket. Ezen a napon mindenki a kedvüket keresi. (Csoporthagyomány)

A csoportok évente egyszer, szülői igények alapján kirándulást szerveznek.

IX. GYERMEKVÉDELEM

Óvodásaink eltérő szociokulturális környezetből kerülnek ki. A gyermek fejlettsége szempontjából meghatározó a családi nevelés.

Célunk:

- A családokkal való szoros kapcsolat kialakítása. Potenciális óvodások családjainak bevonása az óvodai hálózatba. Felvilágosító tevékenység az óvodában valamint Bébiovai keretében is.
- A hátrányos-, és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése, helyzetük feltárása, egyéni bánásmód alkalmazása.
- Az eljárás, a kapcsolattartás módja a szülőkkel tapintatos legyen.

Feladatunk:

- Segítségnyújtás a hátrányok enyhítésére (jellemzői: a humánus, támogatás, megértés)
- Egyéni bánásmód alkalmazása
- A család gyermek iránti felelősségének erősítése
- A szülővel közvetlen kapcsolat kialakítása
- A gyermekvédelmi esetek feltérképezése, jelzés, adatszolgáltatás, kapcsolattartás a Gyermekjóléti Szolgálattal, Nevelési Tanácsadóval, Szakértői Bizottsággal

A veszélyeztetettség nyilvántartásba vételének szempontjai:

- Súlyos anyagi nehézség
- Szenvedélybeteg, erkölcstelen családi környezet

X. ÓVODÁNK KAPCSOLATAI

Gyermek és óvoda kapcsolata:

Munkánk legfőbb meghatározója. Derűs, családi légkör megteremtésére törekszünk.

Szülők és óvoda kapcsolata:

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, egymást kiegészítve végzi munkáját. Sok a közös program, a kapcsolódási pont. A szülők reális igényeit szem előtt tartjuk. Kölcsönös bizalmon, tiszteleten alapuló kapcsolat alakítására törekszünk, valamint a nevelési feladatok összehangolására, együttműködésre.

Bébiovi keretében már az óvodába járás megkezdése előtt. Nyílt napokon, játszódélutánokon, munkadélutánokon, kirándulások során. Nyilvános ünnepélyeken, óvodai rendezvényeken. Családlátogatásokon, gyermekvédelmi intézkedéseken keresztül. Szülői értekezleteken, fogadóórákon Szülők Közössége Képviselőtestületének értekezletein. A faliújságra kifüggesztett, ill. egyéb írásos információkkal. A mindennapos találkozások során, óvodán belül és kívül. A szülőknek érezni kell, hogy a gyermekeikkel kapcsolatos döntések az övék, de mindig segítő támaszként mögöttük áll az óvoda, mely szakértelmével a legjobb irányba kalauzolja őket.

Szülők Közössége Képviselőtestülete:

Szülők Közössége Képviselőtestületének értekezletein, szülői értekezleteken, témától függően nevelőtestületi értekezleteken, helyi viszonyok sajátosságából eredően napi találkozások során zajlik a kapcsolattartás.

Közös rendezvények, társadalmi munkák, Adventi vásár, farsangi gyermekbál, gyermeknap közös szervezése – eseménynaptár szerint.

Fenntartóval való kapcsolat:

A Kistérségi Közös Fenntartású Általános Iskola és Óvoda tagintézményeinek fenntartója a Kisbéri Többcélú Kistérségi Társulás Társulási Tanácsa. A fenntartóval a kapcsolatot főként az Intézmény vezetőjén valamint a gazdasági munkatársakon keresztül tartjuk.

Helyi önkormányzattal való kapcsolat:

A megfelelő szakmai színvonalhoz az anyagi források biztosítása is elengedhetetlen. Az önkormányzatok ehhez erejükhez mérten, maximálisan hozzájárulnak.

Igyekszünk a folyamatos, kétoldalú kommunikáció megvalósítására.

Rendezvényeinkre meghívjuk a képviselőket, a hivatalok dolgozóit.

A települések életében igyekszünk aktívan, a szülőket is bevonva részt venni.

Kisbéri Kistérségi Szociális és Gyermekjóléti Alapellátási Központ:

A jelzőrendszer jól kiépített. Folyamatos, hatékony a kapcsolatot a Központ képviselőjével.

A gyermeket nevelő óvodapedagógus jelzésére írásban hívja fel az érintett gyermekekre a szakember figyelmét. Megbeszélések havonta, ha szükséges gyakrabban is. Előadások, esetismertetések, szükség esetén közös családlátogatások.

Benedek Elek Általános Iskola és Óvoda Pedagógiai Szakszolgálat

Magatartászavaros, sajátos nevelési igényű; nehezebb, lassúbb fejlődést mutató, beszédhibás gyermekek vizsgálata, fejlesztési lehetőségeinek, iskolaérettségi alkalmasságának elbírálása. Nagycsoportosok diszlexia veszélyeztetettségi szűrése. Fejlesztő és logopédiai foglalkozások valamint gyógytestnevelés biztosítása.

Tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság

A hatáskörükbe tartozó gyermekek hozzájuk irányítása, vizsgálat kérése.

Az egészségügyi szolgálattal való kapcsolat:

Gyermekek általános egészségügyi felülvizsgálata, szűrése, gerinc- talp deformitások kiszűrése, tisztasági vizsgálatok – a helyi védőnők, a tagóvodák orvosainak éves tervében meghatározottak szerint.

Óvoda-iskola kapcsolata:

Tapasztalatcserék, konzultációk, esetismertetések. Hospitálás, egymás munkájának megismerése, gyermekek „nyomon követése”. Egymás rendezvényein, profilba vágó továbbképzésein való részvétel, az év során minden adódó alkalommal. Elsős pedagógusok meghívása szülői értekezletre.

ÁNTSZ:

Higiénés előírások, gyermekétkeztetés ellenőrzése, konzultáció, tanácsadás.

Helyi alapítványokkal való kapcsolat:

1. SZ. MELLÉKLET:

AZ ÁSZÁRI KUCKÓ TAGÓVODA FEJLESZTŐ PROGRAMJA:

Fejlesztő programunk elméleti megfogalmazása:

Korai fejlesztés a tanulási zavarok megelőzésére:

Napjainkban egyre több gyermek küzd az iskolában tanulási nehézségekkel, magatartási zavarokkal. Nem érik el azt a teljesítményszintet, amelyet értelmi képességeik, szorgalmuk alapján elvárhatnánk. A sorozatos kudarcok elkedvetlenítik, frusztrálják a gyermeket. A tanulási zavarok okait célzó kutatások szerint az olvasás, írás, számolás nehézségei és a magatartási problémák háttérben gyakran, (de nem minden esetben) a gyermek egy, vagy több részképességének zavara áll.

A részképességek azok az alapvető képességek, amelyek segítségével differenciáltabban ki tudjuk alakítani a magasabb rendű pszichés funkciókat, az olvasás, az írás, a számolás és az adaptív viselkedés alapját. A részképesség-gyengeségek tehát az alapfunkciók rendellenes működésével tanulási és magatartási zavarokat okozhatnak.” (Sindelar)

Nagy a felelősségünk, hiszen az élet első hat évében alakulnak ki azok a képességek, amelyre a későbbiekben építeni lehet. Lehetőségeinkhez mérten mi is szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy megelőzzük, ill. időben korrigáljuk a részképesség- zavarokból eredő problémákat.

Nagyon fontos, hogy már az óvodában megtaláljuk azokat a gyermekeket, akiknél fennáll az a veszély, hogy a későbbiekben tanulási zavar léphet fel s megtegyük az első fejlesztő lépéseket az iskolai kudarcok megelőzése érdekében.

(Az olvasás, számolás iránti nehézségek a dyslexiával, dysgráphiával, dyscalculiával szemben előre jósolhatók.)

Figyelnünk kell:

- a késői beszédindulásra,
- a súlyos beszédprodukciós zavarra
- a beszédészlelési és (vagy beszédmegértési) folyamat zavarára
- a kézdominancia kialakulásának elhúzódására, késésére
- irány felismerési problémákra
- ingerszegény otthoni környezetre
- enyhe funkcionális idegrendszeri eltérésre

Nagyon fontos, hogy minél jobban megismerjük a gyermeket. (Együttműködés a családdal: beszélgetések, anamnézis felvétele.) Csak akkor tudunk hathatós segítséget nyújtani, ha pontosan ismerjük bajait, problémáit. Így indulhat meg a korai fejlesztés, a pozitív képet mutató képességeire támaszkodva. Ha ez a fejlesztés elmarad, a részképességek (percepció, - beszédszerveződés, nyelvi készség,- emlékezet, - laterális téri tájékozódás, - mozgáskoordináció, finommotorika, - szeriális képesség átfordulhatnak tanulási nehézséggé, magatartási zavarra.

A fejlesztés területei:

- mozgásfejlesztés
- testséma fejlesztés
- percepció fejlesztés
- verbális fejlesztés

E területek fejlődésének hangsúlyos része óvodáskorra esik, ezek tudatos megerősítéséről van szó.

A prevenció mellett korrekcióra is lehetőség nyílik. (A kompetenciahatárokat betartva!)

A gyermek megismerése lehetővé teszi, hogy speciális fejlesztést kapjon azon a területen, ahol lemaradás tapasztalható. Fontos kihangsúlyozni, hogy a gyermek fő tevékenysége a

játék. Ez a leghatásosabb diagnosztikai eszköz és a gyermek számára az elsődleges tanulási forma. A benne rejlő lehetőségeket alaposan ki kell használnunk.

Egyéni vizsgálóeljárásra alapozva, a szenzomotoros képességstruktúra ismeretében állítjuk össze a szükséges fejlesztőprogramot. (Megismeréshez: anamnézis, családdal való beszélgetés, megfigyelések, Sindelar és MSSST teszt.) Ez lehet makro,- vagy mikrocsoportos gyakorlóprogram, esetenként egyéni tréningprogram.

Jellemzői:

- a megismerésre alapoz
- sokszínű és fokozatos a felépítése
- rugalmas és nyitott az instrukciós rendszere
- a szülő (a család) egyenrangú partner (fontos az ő személyiségének megismerése is)
- tiszteletben tartja a kompetenciahatárokat
- 10 percben maximálja az otthoni gyakorlás (játék!) napi idejét
- kontrollál

Fontos, hogy mind az óvodapedagógus, mind a szülő kellő információval rendelkezzen a részképességek különböző típusainak tanulásban betöltött szerepéről és zavart működésük lehetséges következményeiről. Ez azért is fontos, mert gyakran későn ismerik fel ezt a problémát.

A részképességek rendszeréhez az alapvető kognitív-, és fejlődépszichológiai folyamatok és működésük összefüggése szolgáltat elméleti hátteret.

A megismerés három alappillére:

- figyelem
- észlelés
- emlékezet

Információ felvétel; feldolgozás, tárolás a kognitív rendszerben.

A fejlődépszichológia terén, első szinten (modalitás, specifikus szint) elkülönítetten történik a vizuális, auditív és taktilis - kinezteziás információk feldolgozása. A második szinten (intermodális szint) ezek összekapcsolása zajlik. A harmadik szinten (szerialis integráció) a sorrend felfogása, feldolgozása, fenntartása.

Összefüggő komplex rendszerként a kognitív és fejlődépszichológiai alapjelenségek már térben képzeltethetők el. Az alsó szinten egymást keresztezve a kognitív három alappillére és a percepció modalitás specifikus szintje a három alapvető észlelési formával. A következő szinten az észleletek összekapcsolódnak (intermodális kódolás). Majd a legfelső szinten a (szerialis) az észlelt információk sorrendben történő felfogása, feldolgozása és visszaadása zajlik.

Szem előtt kell tartanunk, hogy a gyermek fejlődését a génjeiben magával hozott örökségen kívül a környezet, a körülmények, az őt gondozó felnőtt is jelentősen befolyásolja. Erre is gondolnunk kell tanulási, ill. magatartási zavar esetén.

A nehézségek okait az alapoknál kell keresni s ezen a szinten kell megkezdeni a segítségadást.

Meghatározó az alapképességek -, készségek megfelelő fejlődése.

Ezek:

- a figyelem - koncentráció képessége, és az alak-háttér differenciálás észlelése
- a különböző érzékelési területekről származó információk integrálása
- hosszú, vagy rövid idejű emlékezet
- a szerialis képesség, anticipáció
- a motoros képesség (testséma, téri orientáció)

A fejlesztést a fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt, a gyermek spontán aktivitására épülő módon valósítjuk meg, melynek eredménye: a gyermek mozgásfejlettsége, testséma-ismerete, téri tájékozódó képesség, térbeli mozgás fejlettsége, a

nyelvi kifejezőkészség és a gyermek szociális fejlettsége, érettsége, mely pszichikus összetevők a tanulási képességek meghatározói, ill. az iskolai alkalmasság feltételei.

Alapelvek:

- illeszkedik a nevelési programunkba
- belső nevelési motivációra épít
- lehetőleg spontán tevékenységhez kapcsolódik
- fokozatos, folyamatos, következetes alkalmazás
- jó közérzet biztosítása

Fejlesztő programunk tartalma:

Mozgásfejlesztés:

- totális érzékelő apparátus kialakítása
- agyi funkciók működtetése
- érzékelés fejlesztése, egyensúlyérzék, finommotorika keretén belül a szem-kéz és szem-láb koordináció összefüggései
- Ayres elmélete alapján a nagymozgások fejlesztése, hipermobilitás, figyelemzavar és egyéb részfunkció zavar megelőzése, korrekciója
- Járás: kis és nagylépésekkel; különböző irányokba fordulással; változó szélességű sávok, vonalak között; különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával.
- Futás: (különböző tempó, tempóváltás; különböző irányba, majd irányváltással; változó szélességű sávok között; különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével.)
- Ugrás: távolugrás, magasugrás ugróiskola (kicsiknél a legegyszerűbb formában) különböző alakzatú térbe ki-, és beugrás (kör, négyszög, stb.), szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés, mélyugrás.
- Csúszás, kúszás, mászás: különböző tempóban (különböző irányokba, majd irányváltoztatással, különböző szélességű és formájú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa), különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával.
- Egyensúlygyakorlatok: (állás lábujjon, sarkon, fél lábon, egyensúlyozó járás padon, földre helyezett szivacson, stb.; kúszás egyenes padon (Ayres ilyen jellegű eszközök felhasználása), forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások)
- Szem-kéz koordináció fejlesztése: célba dobás különböző eszközökkel (babzsák, karika, labda) változó távolságról, különböző tárgyak fölött; babzsák csúsztatás két vonal között, dobás vízszintes és függőleges célra, kugli-játék, labdajátékok: dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal, változó távolságról, labda célba ütése bottal.
- Szem-láb koordináció fejlesztése: (ugrókötél felett átugrás változó magassággal; karikába különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás; lábbal különböző formák rajzolása homokba, padlóra, stb.; ugróiskola egyszerű és nehezített formában; függeszkedés: átfogással tovahaladás.)
- Finommotorika fejlesztése: gyurmázás, építőjátékkal építés (fokozatosan egyre kisebb elemekkel); papírhajtogatás, papírfűzés, mintaalakítás; puzzle-játékok összerakása (fokozatosan növekvő elemszám); mintakirakás lyukas táblán (egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig), vágás domború, vagy előrajzolt mintákkal, a kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig; „papír-ceruza” feladatok: rajzolás és festés nagy felületre (újjal, zsírkrétával, színes ceruzával) sablonok kiszínezése kiugró hátlanon, sablonok kiszínezése kiugró hátlanon, sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrerajzolt mintáinak átírása; kézi-szer gyakorlatok.)

A mozgás a 3-7 éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája (a homogenitás is itt a legnagyobb)

Az itt szerzett tapasztalatok adnak alapot az értelmi műveletekhez, a testséma alakulásához. A finommotorika fejlesztésén keresztül több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk: (testséma, lateralitás, testdimenziók, térpercepció).

Hatékonyagérzés, én-kontroll funkció erősítésével a figyelemkoncentráció fokozásával szocializáló hatást is kifejt.

Életkori, egyéni sajátosságok, képességek figyelembevétele!

Az Ayres terem szintén jól felhasználható a mozgásfejlesztés terén. Ugyanakkor a magatartási zavarral, tanulási nehézséggel és egyéb más problémával küzdő gyermekek számára lehetővé teszi, hogy a személyiségfejlődésük egy korai szakaszában gátolt mozgáslehetőséget (aktív, vagy passzív) és az ezekből fakadó szenzoros ingereket „bepótolhassák”. Így idegrendszerükben a hibás helyett megfelelő minta alakuljon ki (öngyógyítás).

Testséma fejlesztése:

Testrészek ismerete:

- Önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj, szem-szín, stb.)
- Tevékenységek a testrészek megismerését célozva: testrész megérintése és megnevezése a felnőtt által, a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt; előzőek megisméltése csukott szemmel. (Kezdetben a főbb testrészek szerepelnek.)
- Meghatározott testrészekre koncentráció: különböző testhelyzetekben megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni; valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában.

A test személyi zónájának alakítása:

- Az oldaliság tanítása: színes szalaggal, vagy egyéb módon megjelölni a jobb - bal oldalt, kézen, lábon; különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-, balkézzelel, (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni, stb.); hasonló gyakorlatok lábra (rúgás, ugrálás, emelés)
- A test elülső és hátulsó részeinek megismertetése:- játékos, mozgásos feladatokkal- : az eszközt helyezték maguk elé, a hátuk mögé, feküdjenek a hátukra, forduljanak hasra.
- A test függőleges zónájának megtanítása: játékeszközök emelése fej fölé, lehelyezése lábra, vagy a lábak elé, - előzőek csukott szemmel.
- Adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (pad, asztal) állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át, stb.; ülj elé, mögé, rá, mellé, közé; térdelj elé, mögé, rá, mellé, közé; feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé, stb).

Testfogalom:

- A testrészek és funkciók tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.
- Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
- A funkció megnevezése után felismerni a testrészt, megmutatni önmagán, másokon; megszámlálni.
- Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat számba venni.
- Részekből összeállítani az emberfigurát testrészeivel együtt.

Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások.

- Fej: fordítás és körzés; csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt; váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel, csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé.
- Törzs: Törzsfordítás lazán leengedett karral, ill. oldalsó, majd mellső középtartásban tartott karokkal; a karokat magas tartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és fel
- Karok: Karkörzés előre és hátra; karok helyzetének utánzása; oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés; karlengetések ritmusra; oldalsó, vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése; oldalsó középtartásból karkereszteszés, majd ismét karnyújtás; karhúzás és tolás, páros munka.
- Ujjak: A kéz ökölbeszorítása; az ujjak ide-oda mozgatása, ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra; a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva.
- Lábak: A padlón fekvő lábemelés (először páros láb) gyorsan és lassan; a padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza; állva láblengetés előre, hátra, oldalt; térdhajlítás; térdhajlítás és nyújtás (közben kéz a combon); padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése; törzshajlítás bokafogással; szökdelés, ugrálás; szökdelés váltott lábbal, láblengetés.
- Lábak és lábujjak: Sarokemelés és leengedés; a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése); járás sarkon és lábujjhegyen; külső és belső talp élen; ugrálás páros lábon, egyik, másik lábon, váltott lábon; törzshajlítás előre; hanyatt fekvő, vagy állva a lábbal, vagy a nagy lábujjjal rámutatni adott célpontra; babzsák felmarkolása, papírtépés lábujjjal.

Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés):

3-4 éves korban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6-7 éves korban célzott, direkter a fejlesztés.

Természetes velejárója a nyelvi fejlesztés, többségében a motoros tevékenység is.

- **Vizuális (látás) fejlesztés:** olvasás: balról jobbra irányuló szemmozgást követel. Célszerű a szemmozgás kontrolljának gyakorlása.
- A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése: Mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális, stb. Közben a fej mozdulatlan. Könnyítésként kezdetben végtagmozgással kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó lesz: kar, kézujj. Irányok verbális megjelölése is.
- A szem fixációs működésének erősítése: ismert játék, eszköz közül egy kiemelése és annak fixálása 10 másodpercig (a perifériás látás gyakorlására is alkalmas).
- Vizuális zártság - az egész észlelésének alakítása: Mi hiányzik? Ismert tárgyakon, eszközökön, hiányos képeken; rejtett figurák megtalálása. (képeken).
- Vizuális időrendiség felismertetése: Képeken elmesélt történetek kirakása.
- Vizuális ritmus: Tárgyakból kirakott (gyöngy, kocka, kártya, stb.) minták folytatása; rajzos képi minták elrendezése (fekvő, ülő, álló, járó alak); sorminták rajzolása
- Vizuális helyzet- pozíció felismertetése (négymezős tábla, pl. matematika keretében a szimmetria): a táblán a felnőtt elhelyezi az alakzatot - a gyermek a sajátján ugyanoda; alakzatot adott mezőben, más pozícióba elforgatni.
- Vizuális memória fejlesztése: egyszerű testmozgást bemutatás után emlékezetből leutánozni; vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni. stb. (elemszám növekedésével bemutatás, idejének csökkentésével nehezíthető).
- Az alaklátás és formaállandóság fejlesztése:

- A lehető legtöbbféle alak-forma-méret motoros kialakítása: formaalakítás mozgással (járás, futás, mászás ugrás segítségével; felső végtagokkal való kialakítása, létrehozása testtel, testrésszel); padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása; padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák, vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére.
- Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyermekek környezetében: bemutatás, azonos megkeresése, párosítási- csoportosítási feladatok.
- Adott vizuális minta kirakása: forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása, (lyukas tábla, fokozatosság: egyszerűbbtől a bonyolultabb formáig, először egyetlen szempont figyelembevételét követve (pl. csak szín, csak forma) a kevesebb elemtől az összetettebb formáig).
- Minták rajzolása, festése: - Részekből különböző alakzatok összerakása.

A tapintásos -sztereognosztikus - észlelés fejlesztése:

- Alapvető gyurmázási technikák megtanítása: gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával (gyurma, agyag, lisztgyurma, homok, stb.).
- Különböző formák, méretek megváltoztatása: „Varázsoljuk el!”
- Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása. Fő hangsúly a tapintáson, de vizuális benyomásokat is szerez.
- A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával: „Érzékelő zacskó, elvarázsolt zsákocskó (doboz), pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet? Milyen? Mérete, formája, felülete, anyaga, felülete, stb.; a tapintással felismert dolgokat: párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján.

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése:

- behunyt szemmel bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe, stb.) lábbal (lépés előre, hátra, stb.) nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
- hátára rajzolt formát kell megismételnie, képi formáját felismerni.
- A térészlelés- térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése
- Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével: Rácsos papíron, lyukas táblán a kéz oldal megkülönböztetése nélkül a melléhelyezett kéz segítségével, középvonal megjelölésével; a jobb - bal oldali irányok begyakorlása kiszínezéssel, színes apró eszközök kirakásával; a négy fő iránymező megismertetése az említett módon.
- Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülette lévő tárgyakkal: játékeszközök kirakásával a négy irány gyakorlása; a tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, alatta, felette; függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból; s ezek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése.
- A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése:

- A hangzási analízis- szintézis fejlesztése: Figyeltessük meg milyen hangot hallunk, amikor egy ember sóhajt, vagy tüsszent; különböző hangok működnek bennünk. Figyeljünk a természet hangjaira.
- Bemutatott ritmus letapsolása, vagy lekopogása (kezdetben szabályos, később szabálytalan ritmusok).
- Ritmusvisszaadás csukott szemmel.
- Azonos hangzókkal kezdődő szavak mondása.
- Azonos szótaggal kezdődők.

- A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan általunk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.

A keresztcsatornák fejlesztése:

- Vizuális - tapintásos interszenzoros működések fejlesztése: tapintással felismert tárgyat kell keresnie vizuális mintákban és fordítva (egyre finomodó különbségek);
- Vizuális - auditív interszenzoros működés fejlesztése: ismert tárgy, állat képe, különböző hangforrások, ismerje fel az adott hangforrás képét; képhez a hangot; auditív memória fejlesztése: dallamtöredékek megismételtetése, különböző hangok magismételtetése, majd a hangforrás keresése;
- Vizuális kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése: bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe és a hátára rajzolt formát ismerje fel a vizuális mintában; mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát. Vizuális- kinesztetikus megközelítés a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észre vétetésére is használható.
- Hallási- tapintásos interszenzoros működés fejlesztése: szóban jellemeznie kell az általa felismert tárgyat (tapintással), vagy tapintással meg kell találnia a más által szóban jellemzettet.
- A szem- kéz koordináció fejlesztése: (ld. mozgásfejlesztés, finommotoros kontroll, percepciófejlesztés; fel kell mérni, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre).

Verbális fejlesztés:

- A tárgyak megnevezése: (a lakásban, óvodában és a közvetlen környezetben találhatóak) Ruházat: zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmernadrág, harisnyanadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, zokni, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, alsónadrág, fürdőruha (testséma);
- Testrészek: törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd (testséma).
- Cselekvések: sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik (fel), mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, tanít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg, keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfencezik, koppint, tapsol, kiabál, fütyül, izeg-mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy és finommozgások) (mindennapi élet, különböző tevékenységek {játék!} Foglalkozások).
- Térbeli viszonyok, irányok: fönt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, körös-körül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamtól, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban (nagy és finommozgás, készségek, testséma, lateralitás, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés, stb.).
- Helyzet: -on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ből, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át,

keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második, stb.; utolsó, itt, ott, kívül, belül (nagy és finommozgások, testséma lateralitás, időbeli sorrendiség sorozat)

- Idő: most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, nap, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét, karácsony, kezdődik, befejeződik (időbeni sorrendiség, nagy-, és finommozgások);
- Osztályozás: alapformák: kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, cikkcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde, (mindig manuális, mozgásos tevékenységhez kötöten használjuk);
- Alapszínek: piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín, bíbor, (ibolya);
- Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség: nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég, egyenlő. (sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alapszámfogalom)

2. SZ. MELLÉKLET:

A sajátos nevelési igényű gyermekek képességeinek kibontakoztatása mozgásfejlesztéssel (szenzoros - integrációs terápia)

A Jean Ayres amerikai gyermekpszichológus által kidolgozott terápia, az egész idegrendszerre ható módszer. A vestibuláris (egyensúlyi) rendszer ingerlésén keresztül lehetővé teszi a funkciók egyre bonyolultabb integrálódását, az idegrendszer minőségibb válaszadását – idegrendszeri érési folyamatot hoz létre.

Ayres szerint a szenzomotoros integrációs zavarokat (érzékelés és mozgás összehangolása) mutató gyermeknek „saját magának kell szabályoznia, megszerveznie agya működését; akik foglalkoznak vele, csupán biztosíthatják azt a környezetet, amely majd felébreszti a gyermek vágyát aziránt, hogy ezt megtegye.” Ezt a vágyat, készíttést tekinti a terápia legértékesebb eszközének. Olyan helyzeteket kell tehát teremteni, ahol a gyermek belső motivációjától hajtva tudja ezeket a mechanizmusokat működtetni. A módszer ugyanakkor nem csak terápiás lehetőség, hanem a megelőzést is segíti.

A terápia legfőbb célkitűzése, hogy a gyermek minél szabadabban kísérletezhessen a rendelkezésre álló eszközökkel, így a billenő hintákkal, guruló hengerrel, gördeszékával, nagy terápiás labdával, mennyezetről lelógó hálóval. Találjon rá önmaga azokra az ősi, az idegrendszer archaikus szintjein szerveződő mozgásmintákra, amelyek segítségével jobban tudja uralni testét a térben.

A terápia célja:

- kívülről adni egy rendmintát
- lehetőséget adni a belső rend megteremtésére, az ingerek helyes elvezetésére, feldolgozására, az adaptív válaszadásra
- megfelelő izomtónus kialakítása
- testséma, dominancia erősítése
- önbizalom fejlesztése
- mozgáskoordináció, finommozgás javítása

A terápia hatása, területei:

- hiperaktív, figyelemzavaros gyermekeknek
- rossz mozgáskoordináció esetén, nagy- és finommozgás zavarában

- kialakulatlan dominancia, keresztezett vagy átszoktatott kezességnél
- megkésett fejlődés (járás, beszéd, súlyos beszédhiba)
- egyensúlyzavarnál

